

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput VIII. De Contractu in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

9. Non furatur etiam v.g. famulus, qui moderatè utitur tacitè compensatione si stipendium suum (quod supponitur illi promissum, & certè debitum) non possit aliter obtinere. Uti plures docent apud *Layman & Tolet. Lib. 5. C. 15.* contra alios paucos. Et hæc illorum sic limitata doctrina, est omnino aliena à Prop. 37. reprobata ab Innocentio XI. *Famuli & famula domestica possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.* Quia hic compensatio illa non relinquitur iudicio famuli, sed requiritur expressè ut salarium illud totum sit illis promissum, & certè debitum, & ut aliter obtineri non possit. Nihil autem horum trium propositio prædicta requirit: & idè illa periculo injusti excessus, & abusus viam pandere videtur.

QVÆRES, An liceat clam, aut etiam per vim propriâ auctoritate rem meam recuperare ab alio injustè detentam?

Respondeo cum distinctione: Si res tua in specie extet apud injustum detentorem, nec possis facile aliter recuperare, licitum esse non tantum clam auferre, sed etiam vim adhibere. Quia perinde agis ac si vim inferres furi volenti rem tuam rapere, aut raptam retinere, quod licitum esse admittit communis sententia.

Quod si res tua apud alium non extet in specie, sed tantum in debito quo alius tibi adstrictus tenetur, quod non facile potes recuperare; tunc dico licitum non esse vi rem æquivalentem eripere, aut debitorem violentâ coactione ad debiti solutionem adigere. Quia debitum ut legitime recuperetur exigit cognitionem causæ, cognitio vero causæ requirit officium iudicis, nemo autem in sua causâ iudex esse potest.

QVÆRES præterea, An ille qui alteri damnum attulit ignoranter, aut non liberè, teneatur ad illud reparandum?

Respondeo negativè. Quia damnum non posuit, damnificatio rationabiliter invito. Assumptum probatur: nemo potest velle, ut quis sibi non inferat noxam, licet de ea inferenda inculpate non cogitet, aut licet necessariò eam inferat, cum non possit rite velle id quod tunc impossibile est. Confirmantur hæc ex Decret. Greg. *Lib. 5. Tit. 36.* de injuriis & damno dato Cap. ult. nec non *Lib. 3. §. ad legem*: quibus consonant Theologi passim omnes unâ cum D. Thoma.

Dices primò, quivis licitè alterum arceat, etiam non liberè agentem, ne se lædat: ergo læsus in casu rationabiliter est invitus.

Respondeo, concedo antecedens, quia alioqui jus se suæque defendendi inutile pro magna parte foret; sed nego consequens, eò quod dispendium illud nec ab illo (uti suppono) nec ab alio inferente evitari poterit.

Instabis, saltem poterit absolutè velle, ut quando jam jactura illa fuerit illata, restauretur ab inferente: hoc enim videtur requirere plena sui defensio.

Respondeo, negando assumptum: defensio ut sit licita, debet fieri modo competenti; qualis non est, si quis vellet obstringere alterum sub reatu pœnæ æternæ vel temporalis ad refarciendum cum æquali detrimento aliquid, cujus ipse causam non magis mortaliter præbuit, quàm si bestia, aut res aliqua inanimata illud effecisset. Aliud est, dum amentem, v.g.

aut furiosum, volentem mihi nocere, simpliciter impedio: Tunc enim non volo fieri aut omitti sponte ab illo aliquid, quod facere aut omittere sic nequit; sed tantum conatus ejus resisto, sicuti resisto furori alicujus bruti vel elementis, quod nunquam permittitur.

Dices secundò, ille qui posuit causam damnificativam bona fide, tenetur eam re cognitâ removere: ergo etiam tenetur reparare noxam, qui illam intulit eadem fide.

Respondeo, ille de quo in antecedenti, tenetur ad hoc ex Charitate, concedo: ex Justitia, nego. Cum enim illa actio ab eo processerit more non humano, in æstimatione morali tantumdem est, ac si ab eo non processisset. Proinde non tenetur eam alter refarcire damnum à se bonâ fide allatum, nequidem ex Charitate: quia non potest refarcire aliquid que damnum secundum se gravi aut æquali, proficere potest prior causam removendo.

Instabis, cum alteruter in casu incommodum subire debeat, satius videtur, ut is ultimatè subeat, qui illud à parte rei intulit.

Respondeo, negando assumptum: etenim rationi consentaneum haud est (ut ex prædictis liquet) obligari creaturam rationalem ad restaurandam peccatorum quam posuit absque ulla culpa. Proinde offensus cogitare potius debet, sibi illud non tam per hominem, quàm per infortunium obvisse. Si tamen prudenter dubitaret, num afferens aut præteriens damnum, aliquam culpam seu negligentiam commississet, tunc licitè posset eum ad reparandum urgere per magistratum, qui juxta leges Civiles in similibus favet damnificato. Et ex his patet, tantum esse hanc resolutionem, quæ in praxi magni saepe momenti est, & passim magis supponitur quàm libiliter.

De aliis Injuriis, & Peccatis, quæ Præcepto 8. p. & 10. adverfantur, ex sequentibus constare debet.

CAPUT VIII.

De Contractu in genere.

Contractus est consensus externus duorum, quo liberè & legitime utraque pars, vel saltem alteri acceptanti, se obligat. In qua definitione, pleræque conditiones ad contractum requisite impleri continentur.

1. Ex quo sequitur primò, non perfici contractum, aut obligationem, si alteri promissisti sic, ut solus sis conficius: imò et si signum externum accesserit, si non acceptaverit alter, contractus nullus est, ac nulla proinde obligatio.

2. Qui ad contrahendum sunt inhabiles, aut quibus jus positivum resistit, nihil agunt contrahendo, v.g. pupilli, furvi &c.

3. Nihil item agitur, si materia contractus sit illicita vel illegitima, uti est res aliena ut cognita.

4. Eadem est ratio, si circa rei substantiam vis, dolus, error versetur, quod accidit, v.g. ubi acetum venditur pro vino, vitrum pro gemma.

5. Si tamen, circa qualitatem tantum, aut circumstantiam ejusmodi accidentalem, error dolusve intercesserit, non ideo contractus continuò est invalidus: Poterit is nihilominus interdum ob injuriam rescindi.

6. Imò nec si ex metu gravi etiam injustè incerto

celebretur contractus, idcirco invalidus dicendus erit, siue onerosus is fuerit, siue gratuitus: est enim adhuc liber simpliciter, & voluntarius; licet à iudice rescindat possit ex arbitrio illius, qui metum passus fuerit. Sanchez, Layman, Lugo hic D. 22.

7. Excipitur iure positivo contractus Matrimonii, Professio religiosa, & alia quæcumque vota, quæ tali metu extorta non obligant; item contractus dotis, qui in hoc contractum Matrimonii sequitur, Promissio vel traditio in rebus Ecclesiæ, auctoritas Tutoris per metum extorta. Leg. 1. §. ult. ff. de aucto. tutoris.

8. Illegitimè contrahunt, quibus bonorum suorum administratio non conceditur, ejusmodi sunt furiosi, prodigi, filii familias, uxores, Religiosi, pupilli, minores. Excipie casus aliquos quos habet Legius Lib. 2. Cap. 17. Dist. 4. & qui infra occurrent.

NOTA.

PRÆter hæc, de Contractibus in genere, & singulis ejus speciebus; uti & de Cambio, Societate, Emphyteusi, Montibus pietatis &c. alia tam speculativa, quam practica tradi hic sup. à Tomi hujus secundæ Part. 1. de iustitia Cap. 2. Pag. 43. & sequentibus.

CAPUT IX.

De Donatione & Promissione.

1. Donatio alia est Verbalis, per quam res donata non traditur, & parit tantum actionem personalem, in eum, qui donavit: Alia est donatio Realis, in qua res donata etiam traditur, & statim transit in rem accipientis.

2. Donatio, etiam adhibita scripturâ & testibus, potest ante acceptationem revocari. Ad donationem validam requiritur, ut absenti eam indicet ipse qui donat, nec satis est id fieri ab alio, sine ejus mandato: quod si is cui res donatur, præsens taceat, censetur acceptare. Quia in favorabilibus qui tacet censetur consentire.

3. Donatum pro absente acceptare potest Notarius, & pro causa pia homo quilibet cum usu rationis.

4. Bonorum omnium donatio non semper est invalida, si donans præsentia tantum bona intelligat, nec adjungat etiam futura, siquidem pietatis, aut dotis, aut mortis causâ donatio facta sit, aut si ea jumento aut morte firmetur. v. Molin. D. 280.

5. Qui certam summam donando excedere prohibetur, Titulo tamen remunerationis, gratitudinis, elemosinæ donare poterit; etiam sic imminutâ aliquantulum portione legitimâ filiorum: Ita Navarrus &c.

6. Quod datum est per modum dispositionis tantum ad aliquid, v. g. ad religionem, aliumve statum, revocari potest, est postea status ille non sequatur.

7. Rex potest revocare donationem tam suam, quam prædecessoris sui, si illa Regnum enormiter lædat. Bart. Laym. Diana Part. 8. Tract. 6. Resol. 18. &c.

8. Modus adjectus donationi turpis, vel impossibilis, censetur non adjectus. Molina D. 208. Col. 5. &c.

9. Donatio inter vivos, etsi res jam tradita sit, revocari potest in certis casibus, nisi illa fuerit remanentia, aut facta Ecclesiæ, aut Monasterio.

Primus casus est, si donatarius probeatur esse enormiter ingratus, v. g. si donanti graves injurias inferat,

aut inopiâ laborantem non sustentet: quod notandum est ingratis filiis, quibus parentes omnia donaverunt. Lessius, Sylvester, Trul, Bonacina.

2. Si donans caruerit liberis, & postea ei proles nascatur: hæc enim conditio inest donationi, ex dispositione juris, uti notat Diana, Sa, &c.

3. Si donatio fuit talis ut filii omnino priventur legitimâ portione, possunt eam, etiam ipsi filii revocare. Navarrus, Lessius, Diana.

10. Simplicem promissionem rei notabilis, etiam si à promissario acceptatam, per se non obligat sub mortali docet Cajetanus & quidam alii. Probabilior tamen videtur contraria opinio, quam tenet Mald. Vasq. Fil. &c. si quis veram promissionem seriò expresserit, & non solum propositum aliquid præstandi.

11. In foro tamen externo ut judicetur seria & valida promissio, ultra acceptationem requiritur ut exprimatur causa propter quam facta fuerit promissio, ut tradit Covar. Villal. Tullus Lib. 7. Cap. 16. D. 6.

Pura de Promissione & Donatione colligantur ex dictis supra de Voto, & infra de Testamento.

CAPUT X.

De Commodato, Deposito, Mutuo.

1. Commodatum est contractus, quo res aliqua quoad solum usum, pro certo tempore, & gratuito conceditur.

2. Deposito, est quod traditur custodiendum, ut integrum restitatur.

3. Mutuum ab utroque differt in eo, quod transferatur in alium Dominium illius rei quæ mutuo datur, non item in illis quæ dantur per modum depositi, vel commodati.

4. Ante tempus definitum commodator rem commodatam repetere non potest sine injustitia. Si tamen ex eo, quod re suâ careat, illi damnum impendeat, potest eam ante tempus repetere, quamvis inde damnum æquè magnum impenderet commodatario. Quia (ut ait Navarrus) in commodatione hæc tacita involvitur conditio: nisi interea contingat rem esse necessariam commodanti.

5. Re depositâ licitum est uti, quando depositarius bonâ fide existimat depositori id non displiciturum; aliâs absque usu servari debet.

6. Si res commodata, vel deposita perierit, probabile est depositarium teneri tantum in casu quo dolus, aut culpa crassi dolo æquivalens intervenierit: Lessius, Layman, &c.

Excipie tamen factores, molitores, aliosque artifices, quibus res traditur expolienda, uti etiam nautas & aurigas, qui ex levi culpa obligantur. Quia etiam in eorum commodum res alienæ illis traduntur. Sylvester, Lessius, &c.

7. Si depositarius aut commodatarius dubitet, an commodatum sive depositum perierit suâ culpâ, non tenetur, in foro sitem interno, ad restitutionem. Quia in dubio non præsumitur delictum, Ita Sanchez de Matrim. Lib. 2. Dist. 41. Num. 18. &c.

8. Dolus tamen præsumitur in foro externo, nisi depositum casu sic perisse probeatur, ut simul cum rebus depositarii servari non potuerit, quod fieri potest, v. g. imminente naufragio aut incendio, quo casu depositarius non teneretur rem alienam præ sua servare.

9. Si

le
in

no
ia